

Hermanis Paukšs

NABAGA ANTONS

(luga)

Antons

Balss

Antona balss

Meitenes balss

Trokšņi

No tāluma tuvojas deformēts nesteidzīgu soļu troksnis. To pārtrauc ass, griezīgs durvju vēršanās troksnis. Tad soļi turpinās mīksti, kā pa paklāju. Tos pārtrauc vēl viens durvju vēršanās troksnis. Atkal turpinās soļu troksnis.

Ienāk Antons un turpina soļot visos virzienos pa telpu.

Antons. Klausies!...

Balss. Nu?

Antons. Kā tu domā...

Balss. Ko?

Antons. Tā bija pašnāvība vai provokācija?

Balss. Kas?

Antons. Tas, par ko es runāju.

Pauze.

Balss. Pašnāvība.

Pauze.

Antons. Provokācija.

Pauze.

Balss. Es jau tev teicu, ka nevajag šo porcelāna tasīti aiztikt. pārāk trausla lai nebūtu bīstama.

Troksnis – sašķīst porcelāna tasīte.

Antons. Ķīniešu vecmeistaru darbs. Es nespēju atteikties.

Antons apsēžas. Krēsla atbīdīšanas un piebīdīšanas troksnis. Ass.

No tāluma ieplūst sienāžu sisināšana.

Meitenes balss. Anton!... Antoniņ!...

Plīstošas porcelāna tasītes troksnis pārtrauc sienāžu sisināšanu.

Antons. Jā...

Balss. Nu, ja?

Griezīgs krēsla bīdīšanas troksnis. Antons pieceļas un atsāk staigāšanu. Iepriekšējais soļu troksnis ar tikko manāmām izmaiņām skanējumā.

Antons. Problēma šeit ir tikai viena – vai viņa nemēģinās vēlreiz slīcināties?

Balss. Kāpēc tieši slīcināties? Vai tas ir vienīgais pašnāvības veids? Var tašu pakārties...

Trokšņi – viegli soļi, ķeblišu piebīdīšana, uzkāpšana uz tā, ķebliša izsišana un meitenes pirmsnāves gārdziens.

Balss. ...noindēties ar gāzi...

Trokšņi – gāzes balona atgriešana, plūstošas gāzes šņākoņa, meitenes pirmsnosmakšanas rīstīšanās.

Balss. ...mesties zem vilciena, kā to savulaik brīnišķīgi parādīja Anna Karēņina...

Antons. viņai bija citas problēmas.

Balss. Problēmas, protams, katrā laikmetā ir savas, bet rīcība nereti sakrīt.

Troksnis – sienāžu sisināšana.

Antona balss. Kāpēc tu tā darīji?

Meitenes balss. Tāpēc, ka es mīlu tevi.

Antona balss. Un tāpēc jāslīcinās?

Meitenes balss. Nē, es slīcinājos tāpēc, ka tu nemīli mani.

Antona balss. Kātu zini, ka es nemīlu tevi?

Meitenes balss. Es zinu.

Antona balss. Protams – tu zini visu.

Meitenes balss. Visu nē... bet to es zinu...

Plīstošas porcelāna tasītes troksnis pārtrauc sienāžu sīsināšanu.

Antons aiziet pie galda. Atbīda krēslu. Apsēžas. Piebīda krēslu. Atbilstoši trokšņi.

Antons. Stulbene.

Balss. Vai tiešām.

Antons. Protams. Iet slīcināties – tas ir stulbums.

Balss. Piekrītu. Daudz gudrāk būtu pakārties, noindēties ar gāzi vai mesties zem vilciena.

Troksnis – tuvojas vilciens, svilpieni, meitenes kļedziens.

Antons. Kā to brīnišķīgi savulaik parādīja Anna Karēņina.

Balss. Viņai bija citas problēmas.

Troksnis – jūras viļņošanās.

Meitenes balss. Es neesmu stulbene. Es jūtu.

Antona balss. Nē, tu esi stulbene. Jo tavas izjūtas ir stulbas.

Meitenes balss. Nepareizas?

Antona balss. Ne tikai.

Meitenes balss. Stulbas?

Antona balss. Ne tikai.

Meitenes balss. Stulbas un nepareizas?

Antona balss. Jā.

Meitenes balss. Tu melo, Anton... melo...

Jūras šalkoņa noplok. Klusums. Plīst porcelāna tasīte.

Balss. Protams, ka Antons melo.

Antons. Pilnīgi iespējams, ka es meloju.

Trokšņi – krēsla atbīdīšana, soļi, Antons pieceļas, staigā.

Antons. Bet tikpat labi var būt, ka es nemeloju.

Balss. Tātad kaut kādas jūtas tevī tomēr ir? Tikai tu nesaproti - kādas?

Antons. Es saprotu. Bet es nezinu, kā citādi tās varētu izrādīt.

Balss. Nu, kaut vai apprecot viņu.

*Soļu troksnis mainās. Antons atkal atgriežas pie galda.
Nepieciešamie krēsla atbīdīšanas trokšņi.*

Antons. Kāpēc lai es viņu precētu, ja es negribu to darīt? es pats labi saprotu, ka tāpēc viņa tā ārdās. tā ir šantāža!

Attāla, pieaugoša jūras šalkoņa.

Balss. Tātad – šantāža – nevis provokācija vai pašnāvība?

Antons. Jā – provokatoriska šantāža ar pašnāvības palīdzību.

Jūras šalkoņa maksimālā skaļumā.

Meitenes balss. Kāpēc tu tā darīji?... Kāpēc tu neļāvi man noslīkt?

Antona balss. Tikai tāpēc, ka nejauši gāju te garām.

Jūras šalkoņa pāriet fonā.

Antons. Bet vai nejauši?

Balss. Vai tad viņa varēja zināt, ka tu tur iesi garām?

Antons. Jā – viņa varēja zināt.

Balss. Bet varēja arī nezināt?

Antons. Jā – varēja arī nezināt.

Balss. Un tomēr – pašnāvība vai provokācija? Vai šantāža?

Jūras šalkoņa pieņemams skaļumā.

Meitenes balss. Es vairs negribu dzīvot, Anton... negribu...

Uz jūras fona tuvojas vilciens, skan svilpieni, tad plunkšķis, vilcienam iegāžoties jūrā, klusums.

Antona balss. Ja cilvēks ir slims, viņš iet pie ārsta un palūdz, lai tas izraksta kādas zāles.

Meitenes. Man nevajag nekādu zāļu... nevajag...

Plīstošas porcelāna tasītes troksnis.

Antons pieceļas un staigā. Šoreiz krēsla atbīdīšanas troksnis ir maigs, soļu troksnis – nomierinošs.

Balss (*svinīgi un atsvešināti*). Un tātad – pašnāvība, provokācija vai šantāža?

Antons. Protams – var būt arī pašnāvība.

Balss (*svinīgi un atsvešināti*). Un tātad – pašnāvība, provokācija vai šantāža?

Antons. Protams, var būt arī pašnāvība.

Balss (*svinīgi un atsvešināti*). Tādā gadījumā atkrīt gan provokācija, gan šantāža, jo noslīkušu tu viņi nevarētu apprecēt.

Antons. Es to saprotu. Bet viņa varētu arī nesaprast.

Balss (*ikdienišķi*). Tu gribi teikt, ka viņa patiešām ir stulba?

Antons. Jā – viņa patiešām ir stulba.

Balss. Bet ķīniešu vecmeistaru darināta – vai ne?

Antons. Tam šobrīd vairs nav nozīmes. Neatkarīgi no tā – kas tas bija – provokācija vai pašnāvība – lieta ir ievirzījies stipri nepatīkamās sliedēs. (*apsēžas*)

Straujš krēsla bīdīšanas troksnis. Sienāžu sisināšana.

Meitenes balss. Es saprotu, ka to var nesaprast... bet manai dzīvei bez tevis vairs nav nekādas vērtības... es jūku prātā no domas vien, ka varētu tevi zaudēt... un es jūtu, ka nespēju tevi noturēt... tāpēc es gribu mirt, Anton...

Porcelāna tasītes plīšanas troksnis.

Balss. Kā tu domā – vai viņa zina par citiem taviem piedzīvojumiem?

Antons. Es domāju, ka viņa to vienkārši negrib zināt, un, ja kāds grib būt kurls, tad viņam palīdzēt ir grūti. *(izvelk cigareti)*

Balss. Anton!... Tu taču meti nost smēķēšanu!

Antons. Es arī netaisos smēķēt.

Balss. Ā – tā ir cita lieta! Tā ir pareizi, Anton!

Antons aizdedzina šķiltavas. Plūstošas gāzes šņākoņa, meitenes pirmsnosmakšanas rīstīšanās.

Balss. Nu? Neklausī vēl mani! Es taču tevi brīdināju – neaiztiek šo porcelāna tasīti! Pārāk trausla! Saplīsīs un sadurs tev pirkstiņus! Bet tu man neklausīji!

Antons. Viegli paklausīt, ja viņa caurām dienām grozās tev deguna priekšā! *(aizsmēķē)*

Balss. Ne jau nu gluži caurām dienām. Bija dienas, kad tu viņu vispār neredzēji. Tas tev vienkārši ir tāds niķis, Anton – nojāt visus smukākos skuķus, kas patrāpās pa rokai. Tāpēc tu arī uzrāvēies šoreiz. Bet nebūtu uzrāvēies, ja klausītu mani! Ar tiem citiem taču viss bija kārtībā! Un arī es tev toreiz teicu – brauc droši, Anton – viss būs kārtībā! Un tu brauci. Un vai nebija skaisti! Un visi bija apmierināti – gan tu, gan tie skuķi, bet tev, redz, aizliegtu auglīti sagribējās – un te nu tu stāvi ar noplaucētu muti – ne nu izspļaut vairs, ne norīt...

Antons nodzēš cigareti. No tāluma ieskanas sienāžu sisināšana.

Meitenes balss. Kad es tevi pirmoreiz ieraudzīju, Anton... tu nevari iedomāties – tirpas izskrēja man caur kauliem... Es laikam sajutu, ka tu esi mans liktenis... Es bēgu no tevis, bet sapratu, ka nevaru aizbēgt...

Sienāžu sisināšana turpinās,

Balss. Jā, tas skan saldi. Kā mūzika... Vai tiešām tevi neaizkustina meitenes jūtas?

Antons. Aizkustina. Pat ļoti. Un es nemaz vēl netaisījos viņu pamest. No kurienes viņai šīs sajūtas? No kurienes?...

Balss. Vai nu no tavas pagātnes... vai arī – no viņas nākotnes...

Antons. Protams. Tā bija mana kļūda, ka es ar viņu ielaidos. Bet kāpēc viņa tagad grib izdarīt kļūdu? Kāpēc viņa par katru cenu grib dabūt sev par vīru rūdītu jākli?

Balss. Viņa taču nezina, kas tu patiesībā esi. Viņa redz tikai tavu attīstīto prātu un ietekmīgo sabiedrisko stāvokli, kas liecina tikai to labāko par viņas mīļoto Antonu. Kāpēc gan lai viņa negribētu kļūt par tavu mūža draugu?

Antons. Man liekas, ka viņa ir nenormāla. Normāli cilvēki taču nemēdz slīcināties?

Balss. Protams. Normāli cilvēki mēdz pakārties, noindēties ar gāzi vai mesties zem vilciena ar nolūku atkārtot Annas Karēņinas nemirstīgo varoņdarbu.

Sienāžu sisināšana apklust.

Antons. Bet patiešām – nebija taču nekāda iemesla! Kāpēc viņa gāja slīcināties?

Balss. Ja nebija iemesls, tad varbūt bija – baumas?

Antons. Varbūt.

Balss. Un varbūt, ka tā tiešām nebija pašnāvība, bet provokācija? Šantāža! Tad viņa nav nenormāla.

Antons. Tad viņa ir vēl bīstamāka.

Ass krēsla atbīdīšanas troksnis. Antons pieceļas.

Meitenes balss. Anton... vai es tev liekos skaista?

Antona balss. Liecies. Un ne tikai man.

Meitenes balss. Kam tad vēl?

Antona balss. Laimīgs ir katrs, kas tevi redzējis.

Spalgs soļu troksnis. Antons staigā pa telpu.

Balss. Jā, jā – es jau teicu, ka šis ziedīņš ir indīgs. Tu esi saindējies, Anton. Tev vairs nav glābiņa. Tev ir jāmirst. Tu taču zini, ka ir neatrisināmi uzdevumi! Gandrīz visi uzdevumi ir neatrisināmi. Tikai niecīga daļa ir atrisināmu uzdevumu. Cilvēces intuitīvā gudrība liek ķerties tikai pie atrisināmiem uzdevumiem, neatrisināmos tā vienkārši nepamana. Bet tu esi ķēries pie neatrisināma uzdevuma, Anton! Un tāpēc tevi gaida šausmīgs gals!

Globālām katastrofām raksturīgi trokšņi.

Antons. Bet varēja būt citādi... Viņa mierīgi varēja noslīkt, ja es viņu neizglābtu...

Balss. Neizvilktu nevis neizglābtu...

Antons. Tam nav nozīmes. ja viņai tas būtu izdevies, es tagad te tik mierīgi nesēdētu pats ar sevi tērzēdams. *(apsēžas)*

Balss. Ko tad tu darītu?

Jūras šalkoņa un kaiju kliegzieni.

Meitenes balss. Anton...

Antona balss. Nu, nu?

Meitenes balss. Ko tu darītu, ja es pēkšņi nomirtu?

Antona balss. Skraidītu pa veikaliem, meklēdams melnu uzvalku.

Meitenes balss. Bet nopietni?

Antona balss. Nopietnāk vairs nevar būt.

Meitenes balss. Zini, ar ko tu mani kaitini, Anton?... Ar to, ka tevi nekādi nevar izprovocēt...

Antona balss. Un tu to ļoti gribi izdarīt?

Meitenes balss. Jā... ļoti... Es gribu noķert tevi tā... lai skaidri redzētu, ka es tev nozīmēju visu...

Antona balss. Tu man nenozīmē visu...

Meitenes balss. Es nemaz necerēju, ka tu atzīsies. *(nopūšas)* Ir ļoti grūti tik neprātīgi mīlēt... un nezināt, vai arī otrs mīl tāpat...

Antona balss. Tad vajag mīlēt prātīgi.

Meitenes balss. Labprāt. Bet pastāsti man, kā to izdarīt...

Soļu troksnis. Antons sēž.

Balss. Ja tā ir provokācija, tad viņa ir tevi beidzot noķērusi.

Antons. Bet ja tā nav provokācija?

Balss. Tad viņa tik un tā ir tevi noķērusi.

Antons. Nē. Viņa neko nevar zināt. Tas, ka es viņu izvilku, vēl neko nenozīmē. Es būtu katru izvilcis.

Balss. Bet tu skaidri redzēji, ka tā ir tieši viņa.

Antons. Jā – es redzēju.

Balss. Labāk nedomā par to visu. Nospļaujies un ej gulēt! Tu taču esi noguris!

Antons. Jā, es esmu noguris...

Soļu troksnis apklust.

Meitenes balss. Anton...

Antona balss. Ko?

Meitenes balss. Redzi – tu vienalga aizej...

Antona balss. Mani kaitina pašnāvnieki. Kad tu labosies, es atkal atnākšu.

Meitenes balss. Anton...

Antona balss. Ko?

Meitenes balss. Kad tu atnāksi, manis vairs nebūs.

Ass krēsla atbīdīšanas troksnis. Antons pieceļas. Jūras troksnis.

Balss. Uz kurieni, Anton?!

Antons. Tev taisnība – ja tā ir provokācija, tad – lieliski izdevusies!

Balss. Baidies?

Antons. Baidos!

Balss. Kas notiks, ja viņas patiešām vairs nebūs, kad tu aiziesi?

Antons. Tad viņas vairs nebūs.

Balss. Bet ja viņa tomēr vēl būs?

Antons. Tad viņa būs mani noķērusi.

Balss. Neej, Anton – Tu būsi zaudētājs abos gadījumos!

Trokšņi – viegli soļi, ķebļiša pārbīdīšana, uzkāpšana uz tā, ķebļiša izsišana un meitenes pirmsnāves gārdziens, plūstošas gāzes šņākoņa, meitenes pirmsnosmakšanas rīstīšanās, tuvojas vilciens, svilpieni, meitenes kļiedziens.

Antons. Jā, bet es būšu zaudētājs arī paliekot šeit!

Balss. Stāvi, Anton! Stāvi, vai es šaušu! Anton!

Atskan šāviens, Antons metas prom.

Balss. Ej vien, Anton... Ej... Sievietes ir nežēlīgi radījumi...

Plūstošas porcelāna tasītes troksnis.